

Costache Negruzzi

Zoe

I

“Amour en latin faict amor;
Or donc provient d’Amor la mort:
Et paravant, soulcy qui mord,
Deuil, pleurs, pièges, forfaits, remora”
Blason de l’Amour

Aceasta au urmat la 1827.

De abia înserase, ulițele era însă pustii. Din când în când și foarte rar se auzea pe pod duritul unei caleșce, în care era vreun boier ce se ducea la o partidă de cărți, sau un fiacru ce trecea ca săgeata și lăsa să se zărească niște bonete femeiești. Nici un pedestru nu era pe uliți, afară de fanaragiii care striga regulat *raită*; pentru că la 1827 septembrie, nime nu s-ar fi riscat a merge pe jos singur pe uliți, după ce înnopta. Pojarul de la 20 iulie prefăcuse în cenușă mai mult de jumătate a orașului Iașii, și fanaragiii, masalagiii, potlogarii de care gema orașul, șazănd ascunși pînă risipuri, pînă pe nesocotitul pedestru care zăbovise a se întoarce acasă, și adeseori, el perdea împreună cu punga și viața sau cel puțin sănătatea. În zadar îmblau streji de arnăuți și de simeni; nu puteau stîrpi aceste înrăutățiri, nici descoperi bandele vagabonzilor.

O caleașcă trecu în fuga cailor pe ulița mare, apucă ulița Sf. Ilie, și făcînd în stînga, luă la deal pe lîngă zidul Sf. Spiridon, și tot suindu-se pînă-n mahalaua Sărării, stătu la porțița unei căsuți cu două ferestre cu perdele verzi. Din trăsură se coborî un tînăr elegant coconaș, a cărui costum era după moda curții.

El purta un antereu de suvaia alb, era încins cu un șal roșu cu flori, din care o poală i se slobozea pe coapsa stîngă, iar capețile, alcătuiind un fiong dinainte, cădeau apoi peste papucii lui cei galbeni. Pe sub giubeaua de pambriu albastru, blănită cu samur, purta una dintr-acele scurte cațaveici, numite *fermenele*, broderia căria, cu fir și cu tertel, îi acoperea tot peptul. În cap avea un șlic de o circoferență cel puțin de șapte palme.

Într-un cuvînt, orice damă l-ar fi văzut în ceasul acela nu s-ar fi putut opri de a se coti cu vecina sa și de a zice în jargonul vremii de atunci: ah, psihimu, uită-te cît e de nostim!

Chipul său era, de nu frumos, dar plăcut. Lafater, din cea întâi vedere, l-ar fi judecat după fruntea lui strîmtă, buzile groase și sprincenile rădicate cu disproporție asupra ochilor; dar și nefiind cineva fizionomist putea, fără a se greși, să-l boteze de nătărău, după căutătura cea speriată și neclintirea figurei sale.

În camera unde intră, pe un crevat cu perdele *ponceau*, șădea o fetișoară rezămată într-un cot pe perină. Fusta ei de atlas albastru-deschis, de sub care se zărea un picioruș gras și mic; părul ei castaniu ce se slobozea în unde de matase pe albiile ei grumazi; poziția ei cea lenoasă, în sfîrșit lumina murindă a unei lampe ar fi înflăcărat pe Xenocrat, dacă ar fi fost la Iași la 1827, în camera aceea.

Zău era frumoasă tînără fată! cînd însă și-a întors tînjitorii ochi căpriei, umbriți de lungi gene și scâlțați într-o rouă de desfătare, cînd s-a repezit și a apucat în brațe pe tînărul ce intrase, trebuia să aibă cineva toată nesimțirea lui, ca să nu cadă amețit la picioarele ei.

- Ah! tu ești, Iancule, tu ești! Vezi că eu te așteptam. Gîndeam la tine, pentru că numai la tine gîndesc. Pesemne tu nu știi că te iubesc mai mult decît orice alt pe lumea asta și tu iar mă iubești.

Așa e că mă iubești? Nu voi să mă iubească alții. Zică ce-a vrea lumea, eu te iubesc – ș-apoi ce-mi pasă de lume. Tu ești al meu! al meu! Te iubesc, te sărut, sufletelul meu!

Și gingașa copilă îl acoperea de sărutări focoase.

- Ce te-ai făcut de o săptămână de când nu te-am văzut? Unde ai fost? Oh! ți-am scris și nici n-ai vrut să-mi răspunzi. Când ai ști cât am plîns! Uită-te, ochii mei sînt roșii încă; așa e că sînt roșii? Spune-mi, mă iubești?

- Mă întrebi un lucru care poate ți l-am spus de o mie de ori, răspunse cu răceală nesimțitul amarez. – Caraimane, dă-mi un ciubuc!

Un arnăut mustăcios întră și întinse stăpînului său un lung ciubuc. Într-un minut, cămăruța se împlu de un fum gros, pintre care Zoe se zărea ca o zeitățe prin nori. Această intrerumpere a unei vorbe amarezate pătrunse pe biata fată, care tăcu, lăsînd să scape din sînul ei o oftare, o oftare de acele ce sfîșie inimi.

- Mi-ai scris că ai să-mi spui un lucru mare. Să vedem, ce este? spune, pentru că n-am cînd zăbovi, adăogă tînărul, scuturînd ciubucul.

- Ah! zise Zoe, înturnîndu-și lăcrimații ochi spre el, odinioară îți părea că zboară ceasurile ca minutile lîngă mine; atunci mă iubeai, acum nu mă mai iubești ca atunci, măcar că eu tot aceea sînt și tot asemenea te iubesc. Oh! Iancule, tu niciodată nu vei ajunge la acel grad a dragostei care eu îți păstrez! Preaiubitul meu! spune-mi, cînd mă vei numi soția ta? Cînd voi putea a nu mai tînui de lume acest amor de care inima mea este plină? Vezi tu, acesta e singurul meu gînd. Știi poziția mea. Știi că de am greșit, pentru tine numai am fost o slabă fată. Ah! cînd ai ști cînt sînt de fericită! am să-ți spui o veste care a să te împle de bucurie. Eu o să fiu mumă! – Și copila își ascunse rumena față în sînul coconașului.

Întru auzul cuvîntului acestuia, Iancu s-a posomorît, a băgat mîna în buzunar, și scofînd niște metanii de coral de vro doi coți de lungi, începu a se juca cu ele, preîmblîndu-să în lung și în larg prin mica cămăruță.

Zoe îl privea neclintită.

- Ascultă, draga mea; cred că nu te îndoiești cum că te iubesc. Vestea ce mi-ai dat m-a împlut de bucurie. Dar văd niște mari piedici la însoțirea noastră. Unchiul meu a aflat legătura noastră și e foarte mînios asupra mea. îmi zice că nu e de cinstea mea să iau o fată săracă, orfană și cîte altile. Eu însă nu zic că nu te voi lua, dar trebuie răbdare. Să vedem.

Mișelul! vorbile lui era loviri de cuțit pentru Zoe. Ea tremura.

- Vai mie, nenorocita! iată la ce am ajuns! iată în ce stare m-ai adus! mă desprețuiești după ce m-ai înșălat! nu ți-e milă de o ticăloasă fată, pe care ai adimenit-o cu juruinți mincinoase. Găsești pretexturi ca să mă părăsești și pe mine și pe copilul tău. Nu te temi de păcat! nu socotești că voi muri dacă m-îi lăsa! oh! fie-ți milă! fie-ți milă!

Și sărmana se tîra la picioarele lui, vârsînd șiroaie de lacrimi și frîngîndu-și mînile.

- Cugetă că de mă vei părăsi, voi muri negreșit și vei avea a da seamă lui Dumnezeu, pe care de atîte ori l-ai luat martur juramăntelor tale.

Suspiniurile înădușiră glasul fragedii copile, care acum întăi începuse a gîci inima amarezului său.

Sfărămată de durere, căzu leșinată la picioarele lui.

Iancu o rîdică și o puse în pat, după aceea, chemînd pe bătrîna ei slujnică, a lasat-o lîngă ea. El a ieșit și s-a suit în calească.

- La bal, la curte! a strigat arnăutul vizitiului, și calească a purces ca vîntul.

“Deșanțată pretenție! zicea coconașul răsucindu-și mustețile. Zice că i-am jurat s-o iau, ca cînd astfel de jurăminte să mai țin vreodată.”

(C. Negruzzi, *Zoe*, în C. Negruzzi, *Opere*, 1, *Păcatele tinerețelor*. Ediție critică, cu studiu introductiv, comentarii și variante de L. Leonte, Minerva, București, 1974, pp. 14-17)